

Франків Андрій<https://orcid.org/0009-0002-1678-3591>

Аспірант кафедри музикознавства
та хорового диригування,
Львівський національний університет імені Івана Франка
(Львів, Україна) E-mail: andrii.frankiv@gmail.com

МИСТЕЦЬКО-ДИПЛОМАТИЧНА МІСІЯ ХОРУ «БУРЛАКА» У ПОВОЄННІЙ ЄВРОПІ (1946-1949 рр.)

Важливим зацікавленням для української спільноти залишається питання міграційних процесів з України до країн Західної Європи, які після початку російсько-української війни. Українці за кордоном організують фестивалі, концерти, зустрічі з іноземцями, де знайомлять їх з величним українським культурно-мистецьким спадком. Це приносить популярність національному мистецтву та українській ідеї, а також виливається у донати для ЗСУ. У статті проведено певні паралелі нинішньої еміграції з побутуванням українців після Другої світової війни, які зберігали національну ідентичність і мистецькими засобами провадили культурну дипломатію серед громадян країн інтернування. Українська пісня звучала у хорі, організованому після Другої світової війни вояками Першої української дивізії, які опинилися на інтернуванні в Італії, у місті Белларія, у таборах біля міста Ріміні.

Мета статті полягає у тому, щоб продемонструвати, як у складних умовах еміграції та полону, талановиті молоді хлопці організували хор, який виконував дипломатичну культурну місію, популяризував українське музичне мистецтво серед чужої культури.

Методологія. У дослідженні використано комплекс взаємопов'язаних методів, як аналітичний, порівняльний, феноменології досвіду, арт терапевтичний. Методологічну основу становить концепція національної, історичної, комунікативної пам'яті, біографічний метод, а також метод колективних біографій, авторства Л. Стоуна. Адже біографії мають не лише окремі особистості, а й хоріві творчі колективи, наприклад Республіканська капела під керівництвом О. Кошиця. Застосовано методику діалогу культур, коли репрезентована пісня дноситься до представників інших культур і зачіпає монади чужоземної душі високим рівнем виконання та мелодійністю.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, щоб репрезентувати культурно-мистецьку діяльність хору «Бурлака» як колективу, що виконує культурно-дипломатичну місію серед європейських країн, перебуваючи у полоні в умовах таборового життя після Другої світової війни.

Висновки. Культурна дипломатія невеликого мистецького об'єднання зробила великий внесок у позитивне сприйняття українців в Італії, додала розуміння про причини їх боротьби. Ця політично-культурна місія продовжилася у Великобританії, а згодом і на американському континенті. Завдяки вдалій ідеї талановитого диригента С. Гумінловича, поширювати хорове мистецтво у країнах поселення, митець популяризував українську культуру і націю на європейському та американському континентах. Хорове мистецтво дозволило організувати інституцію, яка представляла українську націю чужих теренах, на кількох континентах.

Ключові слова: хорове мистецтво, культурна дипломатія, виконавське мистецтво, діалог культур, хор «Бурлака», еміграція, ДП-табори.

Постановка проблеми. З повномасштабним вторгненням тисячі українців вимушено покинули Україну і знайшли прихисток за кордоном. Незважаючи на власні потреби налагодити побут, освіту для дітей, вони намагаються всіляко популяризувати українську культуру в країнах поселення. Для цього організують фестивалі, концерти, зустрічі з іноземцями, де знайомлять їх з величним українським культурно-мистецьким спадком. Це є

виявом публічної, культурної дипломатії, яка проростає «знизу», від пересічних українок, т. зв. «грас рутс» (низове мистецтво). Найдоступнішим і водночас найкрасивішим та найпотужнішим виявом «грас рутс»-івентів є пісня. Її глибока мелодійність, закорінена у віки звучить у традиційному виконанні та сучасному аранжуванні. Виконавці фахово переспівують знані нашому народу з дитинства пісні у різних жанрах, що зачаровує й сучасну молодь. Впродовж своєї історії український народ тисячі разів відроджувався після воєн та голодоморів. Нації допомагала, в тому числі, відновлювальна сила української пісні, музики та хорового мистецтва. Хоровий спів лунає рідною мовою, щоб підтримати дух нації, служить чинником культурної дипломатії за кордоном, показує нові можливості української пісні, хорового мистецтва для підтримки єдності, сили духу українців, продемонструвати їх як мистецьку культурну дипломатію, ту м'яку силу, яка охоплює широкі кола іноземців, для яких Україна стає зрозумілою, ближчою. У часи російсько-української війни привертає увагу до екзистенції української держави, підносить ментальний дух нації. Це трансформується у соціальний, ментальний та матеріальний – донати – капітал, приносить популярність національному мистецтву та національній українській ідеї, а також виливається у донати для ЗСУ. Хорове мистецтво – це симбіоз вокалу, літературної та музичної складової, найдемократичніший і найдоступніший вид музичного мистецтва. Аматорські, а згодом професійні хори існують в Україні понад тисячу років. Метафізична хорова музика має особливе значення для національної культури України. Синергія музичного мистецтва виступає чинником культурної дипломатії та арт терапії [7].

Сучасні виклики не перші, коли українців доля закидала якнайдалі від батьківщини і рятувала їх від зневіри, матеріальних негараздів пісня. Українська пісня звучала у хорі під орудою Олександра Кошиця, Дмитра Котка, у міжвоєнний період та у хорі «Бурлака», організованому після Другої світової війни вояками Першої української дивізії, які опинилися у полоні в Італії, у місцевості Беллярія, у таборах біля Ріміні.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Творча діяльність хору «Бурлака», як і загалом життя у ДП таборах після Другої світової війни, висвітлювалися у працях багатьох дослідників. В першу чергу привертають увагу біографічні матеріали, написані очевидцями тих подій, як учасник хору «Бурлака» Ярослав Паньків [4], 50-літтю хору присвячене видання вояків колишньої Першої дивізії [5], велику увагу приділив розвитку української культури у таборовому житті Володимир Маруняк [3], з сучасних науковців, які займаються музичною культурою української діаспори – проф. Ганна Карась [2].

Мета статті – продемонструвати, яким чином у складних умовах еміграції та полону, талановиті молоді хлопці організували хор, який виконував дипломатичну культурну місію, популяризував українське музичне мистецтво серед чужої культури.

Методологія дослідження. У дослідженні застосовано низку наукових методів, як аналітичний, порівняльний, арт терапевтичний. Методологічну основу становить концепція національної, історичної, комунікативної пам'яті, діалогу культур, біографічний метод, а також метод колективних біографій, авторства Л. Стоуна. Адже біографію мають не лише окремі особистості, а й хорові творчі колективи, наприклад Республіканська капела УНР під керівництвом О. Кошиця.

Виклад основного матеріалу. У повоєнній Європі маси людей поверталися додому, інші добровільно не хотіли репатріації, ще частина опинилася у т. зв. таборах для переселених осіб. Це здебільшого були цивільні особи, серед них багато українців, котрі не хотіли жити у складі Радянського Союзу. Окрему частину складали військові, які опинилися у полоні. Кожен з них пережив складну сторінку своєї біографії, які з часом сформувалися у колективну біографію DP-таборів у Європі [3].

Зокрема, у таборах військовополонених опинилися колишні вояки Першої Дивізії Української Національної Армії, які у травні 1945 року перебували на фронті Каринтії в Італії. Їх розмістили у таборах біля міста Беллярія в Італії, у наметах під палючим сонцем і гарячим африканським вітром «сірокко». Таборитам дошкуляв голод, незахищеність, невпевненість у завтрашньому дні, примусова репатріація. У таких несприятливих умовах таборити зуміли виявити потужну самоорганізацію. В умовах полону, не класичного, але полону, у таборі біля м. Ріміні організували культурно-просвітницький відділ, український народний університет, Українську Студентську громаду, українську гімназію, Торгівельну школу, видавали газету «Батьківщина», спортивну секцію, малярську школу, діяла мистецька школа «Веселка», майстерня мистецьких виробів, поетичні гуртки. З мистецьких організацій найулюбленішими був театр, джазовий оркестр «ОНО», а також хор «Славута» та хор «Бурлака». Їх виступи супроводжували бандуристи.

Найзнаменитішим у таборі був чоловічий хор «Бурлака», організований хорунжим Степаном Гумініловичем [7]. Остап Головацький паралельно організував церковний хор «Славута», який супроводжував у таборі щоденні Служби Божі. Метою хорів було надати українцям моральну підтримку, адже гедоністична, сутєстивна, евристична, комунікативна функція хорового мистецтва повертала хлопців у рідний край, навіювала спогади про близьких і рідних, додавала впевненості у необхідність боротьби за свою землю. Далеко від батьківщини хористи поширювали серед іноземців, англійських військових армії фельдмаршала А. Кессельрінга, німецьких військовополонених національну ідею, несли красу рідної культури, українську пісню. Відбір хористів був ретельний, багато хто 10000 юнаків від 17 до 26 років хотіли співати в хорі.

Хор «Бурлака», Ріміні, 1946 р.

Визначна роль в успішному розвитку хору належить його ідейному натхненнику та очільнику Степану Гумініловичу. Як згадує про нього хорист Ярослав Паньків, «Степан Гумінілович – людина великого музичного обдарування, виняткової енергії і вміння тримати хор. Як диригент мав сильне відчуття до звукових барв і особливий дар видобути і використати різні тембри людських голосів, тим розвиваючи в його хорі надзвичайне багатство голосіння. Коли він вдавався, наприклад, до виконання «Птичого хору» чи «Дзвонів», то складалася ілюзія, що голосами було досягнуто якусь своєрідну симфонію, що в рівнобіжному аспекті ніяк не звучала применшеною супроти «Казок віденського лісу» Й. Штрауса. Просто тяжко було собі уявити, що можна було видобути стільки чудових голосів, такі делікатні відступи. Ці барви звуків Гумінілович досягнув від виконавців, що взагалі були непрофесійними сівачами, а тільки вдало підібрані диригентом голосисті вояки Римінського табору» [4].

Талановитий диригент С. Гумінілович народився 9 січня 1917 р. в Коломиї, навчався у коломийській філії Музичного Інституту ім. М. Лисенка по класу скрипки [7]. Композитор численних творів естрадного жанру, які надзвичайно були популярними у таборах Біллярії, Ріміні, у ДП таборах Німеччини й Австрії, згодом у Канаді та США. Як диригент відзначався легкістю, техніка диригування подібна до Д. Котка, у хорі якого колись співав. Мав чудовий тенор і підбирав голоси, які брали високі ноти. Однак надавав увагу й співакам низьких регістрів. Члени німецького оркестру «Нойгебавера», слухаючи концерт хору у Неаполі, дивувалися майстерності низьких тонів. Думали, що хор таємно використовує певний інструмент [4].

Перша репетиція хору Бурлака відбулася біля міста Беллярія 27 травня 1945 року. 30 юних співаків брали у ній участь, але значно більше було слухачів. Співали «Засяло сонце золоте» І. Недільського та популярні пісні зі збірки «Сонце низенько» Дмитра Котка. Диригент і хористи всі пісні відтворювали з пам'яті, бо жодних партитур не було. В хоровому мистецтві взірцем для хору була західноукраїнська музична традиція. Супровід був під акордеон, який з

собою привіз Ярослав Паньків. Очоловав хор Степан Гумінілович, а учасниками були Мирон Лозинський, В. Домашовець, В. Стасишин, Є. Пасіка, Я. Бабуняк, О. Головацький та ін.

Після ретельного відбору і перших трьох місяців репетицій хору дозволили виступити 31 серпня 1945 року у Беллярії на «Святі Зброї». Згодом Дивізію перенесли до табору біля м. Ріміні, де хор отримав приміщення для репетицій і дозвіл на виїзди з концертами для британської армії і навіть німецьких полонених. Два з половиною роки гастролей по Італії (виступали у Неаполі, Венеції) хор ніс українську пісню у іноземну аудиторію, популяризував культуру, мову, вишиванку, народний стрій. Очевидно, що ці концерти попри розважальну, комунікативну, дипломатичну місію сприяли полегшенню стану полонених українців у таборах.

Над полоненими вояками Української Дивізії постійно висіла загроза репатріації до Радянського Союзу, що у їхньому випадку прирівнювалося до фізичного знищення. Перебуваючи під опікою британських військ, таборити розуміли, що НКВС шукає всі способи повернути українців на батьківщину. У листопаді 1945 р. члени репатріаційної комісії прийшли на концерт хору. Їх помітили і змінили репертуар на «політичний», «особисті» покинули перші ряди, які зайняли напередодні концерту. На якийсь час виїзди хористів припинилися, бо діяла репатріаційна комісія, метою якої було повернути Дивізію до Радянського Союзу. На конференції у лютому 1945 р. у Ялті союзні держави погодилися репатріювати всіх колишніх громадян більшовикам, навіть якщо вони опинилися у союзницьких зонах окупації. Англійці взяли під свою охорону Дивізію, хоча її видачі СРСР домагався особисто Сталін. Прем'єр Великобританії У. Черчіль спочатку погодився з більшовиками, однак після детального ознайомлення з історією Дивізії, заперечив. Українці зуміли донести до англійців свої переконання та дії. Допоміг своєю місією і Папа Пій XII, який 5 липня 1945 року звернувся до урядів союзників не репатріювати насильно українців.

Радянські служби не залишали Дивізію у спокою, так і членів хору «Бурлака». Коли хор виступав з програмою у престижному залі «King George V», провокації проти Дивізії, хористів продовжувалися з боку радянської системи. У Британії поширили радянську зі статтею-листом від дружини диригента хору Євгена Пасіки, де вона, ніби то, в розпачі, що чоловік залишив її, безпорадну, з малими дітьми в Україні, а сам повертатися додому не хоче.

В грудні 1945 р. хор вперше виступив у народних строях. Костюми шили з шатер, з тканини темно-синього кольору виходили шаровари, а білого – сорочки, які вишивали у червоно-чорних тонах самі таборити, виготовляли також червоні крайки. З грубого брезенту пошили чоботи пісочного кольору зі шкірними підошвами. Таким чином зовнішній вигляд хористів був дуже пристойний.

На Різдво 1946 року хор «Бурлака» разом з театром під керівництвом С. Столярчука поставили виставу «Ой, не ходи Грицю» та «Запорожець за Дунаєм». Жіночі ролі виконували запрошені медичні сестри, які перебували у м. Речціоне, або й самі хлопці.

У складі хору «Бурлака» діяв квартет з тенорами Григорієм Дорожівським, Володимиром Войтовичем, Ярославом Паньківим та баритоном Ярославом Бабуняком, кілька басистів, акомпаніатор Юрій Крайчик (акордеон), Є. Гумецький (гітара).

З часом, диригент Степан Гумінілович, звільнений з полону, передав хор у фахові руки професора Євгена Пасіки і концерти продовжилися з новою креативністю.

Влітку 1946 року ансамблю «Бурлака» дозволили гастролі по південній Італії. Розпочали з Неаполя, у якому розташувалися у в парку біля літньої резиденції колишнього короля Італії. Здебільшого виступали у таборах для військовополонених німців. За місяць хор дав понад 20 концертів.

14 вересня 1946 р. з Неаполя хор повернувся до Ріміні, потім вирушив у тур північною Італією, зокрема, до Венеції, де виступали перед німцями та англійцями. Кошти збирали також для навчання українських студенток-співачок у Римі [6].

У червні табір переправили з Італії до Англії, прощальний концерт відбувся 10 червня 1947 р. З Венеції через Гібралтар добралися до дощової Британії, у перехідний табір Шефільд. У Англії хористи виступали у ДП таборах для українських біженців, для англійських військових. Про хор писала місцева преса «Шефільд Телеграф» та «Манчестер Гардіан». З часом таборити змогли вільно виходити у місто і контактували з місцевим населенням. Одна зустріч з місцевими студентами-митцями спричинила дискусію про неприйняття більшовицького комунізму хористів і мотиви їхньої еміграції. Необізнана з реаліями СРСР англійська молодь радила змінити уряд шляхом голосування.

1948 р. хор «Бурлака» успішно виступав у Манчестері, де концентровано розташовувалися ДП-табори українців, для них хор співав також під час Служби Божої, яку правив

о. С. Колянківський. Такі знайомства з українською громадою призвели до утворення багатьох нових українських родин. Потім концерти продовжилися у Шотландії, півночі Англії.

У 1949 році хор «Бурлака» трансформувався, більшість його складу залишилися у Англії, в м. Манчестер розпочав свою діяльність хор «Гомін». Ще частина хористів покинула Європу і емігрувала у Новий світ, у нове життя.

Висновки. У статті продемонстровано культурно-мистецьку діяльність українців, що опинившись у складних обставинах поза межами рідних земель у таборах для військово-полонених, інтернованих організували широку культурно-мистецьку діяльність. Її метою була підтримка рівня ментального здоров'я земляків, збереження національної і культурної ідентичності, популяризація національної культури у світі. Найдоступнішим, найкрасивішим та найпотужнішим виявом традиційної української культури, яка знайома кожному з дитинства, була і є пісня. Її співали вдома і вчилися фахово виконувати у численних хорових колективах та музичних закладах у мирний час. Тому пісні, театральні вистави, концерти, супровід Служби Божої для таборитів Ріміні мали велике внутрішньо-національне значення. Значну роботу хористи «Бурлаки» провели поза табором, об'їздивши з концертами табори для військовополонених німців, британських військових, італійського населення. Гастролі у Неаполі, Римі, Венеції надали популярності українцям і полегшили становище всіх таборитів, особливо перед репатріаційними радянськими комісіями. Культурна дипломатія невеликого мистецького об'єднання зробила великий внесок у позитивне сприйняття українців в Італії, додала розуміння про причини їх боротьби. Ця політично-культурна місія продовжилася у Великобританії, а згодом і на американському континенті. Завдяки вдаль ідеї талановитого диригента С. Гумініловича, поширювали хорове мистецтво у країнах поселення, митець популяризував українську культуру і націю на європейському та американському континентах. Хорове мистецтво дозволило організувати інституцію, яка представляла українську націю чужих теренах, на кількох континентах. В перспективі можна опублікувати наукове дослідження, присвячене культурно-дипломатичній місії українців-таборитів як вияв культурної дипломатії.

References

1. Карась Г. Диригент і композитор Степан Гумінілович: в 100-ту річницю від дня народження. Україська музика. 2017, Ч. 2(24). С. 134-139.
Karas H. (2017). Dyryhent i kompozytor Stepan Huminilovych: v 100-tu richnytsiu vid dnia narodzhennia. [Conductor and composer Stepan Guminilovich: on the 100th anniversary of his birth]. *Ukrainska muzyka*. Ch. 2(24). S. 134-139. [in Ukrainian]
2. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ ст. Ів-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.
Karas H. (2012). *Muzychna kultura ukrainskoi diaspory u svitovomu chasoprostori KhKh st.* [Musical culture of the Ukrainian diaspora in the world space of the 20th century]. Iv-Frankivsk : Tipovit. 1164 s. [in Ukrainian]
3. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні Т. 1. Роки 1945-1951. Автор: Володимир Маруняк. Опубліковано: Мюнхен, 1985. 405 с.
Maruniak V. (1985). *Ukrainska emigratsiia v Nimechchyni i Avstrii po druhii svitovii viini* [Ukrainian emigration to Germany and Austria after World War II]. T. 1. Roky 1945-1951. Avtor: Volodymyr Maruniak. Opublikovano: Miunkhen, Storinok: 405 s. [in Ukrainian]
4. Паньків Я. Рімінський хор «Бурлака» в моїй пам'яті. Спомини. Вид-во Братство кол. вояків 1-ї української Дивізії. Белярія-Ріміні. Італія 1945-1947, Англія 1947-1949. Монреаль, 1998.
Pankiv Ya. (1998). *Riminskyi khor «Burlaka» v moii pamiati. Spomyny.* [The Rimini Choir «Burlaka» is in my memory. Memories]. Vyd-vo Bratstvo kol. voiakiv 1-yi ukrainskoi Dyvizii. Belariia-Rimini. Italiia 1945-1947. Anhliia 1947-1949. Monreal. [in Ukrainian]
5. Перша українська дивізія Української національної армії у британському полоні в Італії: матеріали до історії дивізії / Упоряд. В. Ревуцький. Братство українських вояків 1-ої української дивізії Української національної армії; Головна управа. Збірник II. К.: «Смолоскип», 2005. 282.
Persha ukrainska dyvizii Ukrainskoi natsionalnoi armii u brytanskomu poloni v Italii: materialy do istorii dyvizii (2005). [The First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army in British captivity in Italy: materials on the history of the division] / Uporiad. V. Revutskyi. Bratstvo ukrainskykh voiakiv 1-oi ukrainskoi dyvizii Ukrainskoi natsionalnoi armii; Holovna uprava. Zbirnyk II. K.: «Smoloskyp». 282. [in Ukrainian]

6. Перша українська дивізія Української національної армії у британському полоні в Італії. Риміні 1945-1947: Збірник (назва обкл.). Зб. 1. Вид. Братство колишніх вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії. Головна управа. Нью Йорк, 1979. 327 с. Persha ukrainska dyviziiia Ukrainskoi natsionalnoi armii u brytanskomu poloni v Italii. Rimini 1945-1947 (1979) [The First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army in British captivity in Italy. Rimini 1945-1947]: Zbirnyk (nazva obkl.). Zb. 1. Vyd. Bratstvo kolyshnykh voiakiv Pershoi Ukrainskoi Dyvizii Ukrainskoi Natsionalnoi Armii. Holovna uprava. Niu York, 327 s. [in Ukrainian]
7. Гумінілович Степан Володимирович / Українська музична енциклопедія. Київ : ІМФЕ НАНУ, 2006. Т. 1 : [А – Д]. С. 555. Huminilovych Stepan Volodymyrovych (2006)/ Ukrainska muzychna entsyklopediia. [Ukrainian Music Encyclopedia]. Kyiv : IMFЕ NANU. Т. 1 : [А – D]. S. 555 [in Ukrainian]
8. Zanella C. K., Junior E. J. N., Silva da L. R. (2024). Cultural Diplomacy and Soft Power: critical analysis and methodological application. Rev. Bras. Polít, Int. 67 (1). URL: <https://doi.org/10.1590/0034-7329202400112> <https://www.scielo.br/j/rbpi/a/rK8SGB5sT9wRGnXPc9Bc57f/?lang=en> [in Brazil]

Frankiv Andriy

<https://orcid.org/0009-0002-1678-3591>

Graduate student of the Department
of Musicology and choral conducting,
Lviv Ivan Franko National University
(Lviv, Ukraine) E-mail: andrii.frankiv@gmail.com

ARTISTIC AND DIPLOMATIC MISSION OF THE BURLAKA CHOIR IN POST-WAR EUROPE (1946-1949)

The issue of migration processes from Ukraine to the countries of Western Europe after the beginning of the Russian-Ukrainian war remains an important interest for the Ukrainian community. Ukrainians abroad organize festivals, concerts, meetings with foreigners, where they are introduced to the great Ukrainian cultural and artistic heritage. This brings popularity to national art and the Ukrainian idea, and also results in donations for the Armed Forces. The article draws certain parallels between the current emigration and the life of Ukrainians after the Second World War, who preserved their national identity and used artistic means to conduct cultural diplomacy among the citizens of the countries of internment. The Ukrainian song was sung in a choir organized after the Second World War by soldiers of the First Ukrainian Division who were interned in Italy, in the city of Bellaria, in camps near the city of Rimini. The purpose of the article is to demonstrate how, in the difficult conditions of emigration and captivity, talented young men organized a choir that performed a diplomatic cultural mission and popularized Ukrainian musical art among foreign cultures.

Methodology. *The research used a complex of interrelated methods, such as analytical, comparative, phenomenology of experience, art therapy. The methodological basis is the concept of national, historical, communicative memory, the biographical method, as well as the method of collective biographies, authored by L. Stone. After all, not only individual personalities have a biography, but also choral creative collectives, for example, the Republican Chapel under the direction of O. Kosyts. The method of dialogue of cultures is applied, when the represented song reaches the representatives of other cultures and affects the monads of the alien soul with a high level of performance and melody.*

The scientific novelty *of the study is to represent the cultural and artistic activity of the «Burlak» choir as a team performing a cultural and diplomatic mission among European countries, being held captive in the conditions of camp life after the Second World War.*

Conclusions. *The cultural diplomacy of a small artistic association made a great contribution to the positive perception of Ukrainians in Italy, added to the understanding of the reasons for their struggle. This political and cultural mission continued in Great Britain, and later on the American continent. Thanks to the successful idea of the talented conductor S. Humini-lovych, to spread choral art in the countries of settlement, the artist popularized Ukrainian culture and nation on the European and American continents. Choral art made it possible to organize an institution that represented the Ukrainian nation in foreign territories, on several continents.*

Keyword: *choral art, cultural diplomacy, performing arts, dialogue of cultures, Burlaka choir, emigration, DP camps.*

Стаття надійшла до редакції 24.03.2026

Рецензент : доктор історичних наук, професор Людмила Белінська